

# Skrivro vid Egeiska havet

TEXT OCH FOTO DORIS DAHLIN

**F**ör några år sedan fick jag ett skivstipendium som innebar fyra veckors fri vistelse i Kavallahuset i Grekland. Jag var 60 år, jag hade publicerat fyra fackböcker, samt tre romaner och jag var på väg att avsluta den fjärde romanen, men det var första gången jag hade en så lång sammanhängande tid för att skriva. Det där har jag funderat på allt sedan dess. Varför har jag hela tiden skrivit på små lappar på kaféer, bibliotek, bussar och tåg, varför har jag endast stulit mig till kortare stunder för att skriva?

Jag tror att en orsak till att jag inte gett mig den där tiden kan stavas med fem bokstäver: KLASS. En annan orsak stavas med sex bokstäver: KVINNA. Några av de skrivande män jag lärde känna, då jag som nittonåring debuterat, hade

inga som helst problem med att bo hemma hos sina hårt arbetande föräldrar och låta dem försörja dem. De föreslog till och med att jag skulle följa med, så att jag också kunde skriva där.

Min debutbok kom ut på Rabén & Sjögrens förlag 1971, det gick bra för den, den översattes till flera språk och jag fick prata om den i TV och tidningar, på radio, skolor och bibliotek. Men erfarenheterna från den gjorde också att jag blev än mer besluten att ha ett "vanligt" arbete, ett där jag inte behövde vara lika beroende av andras godtycke, där jag slapp vara så fattig och utsatt som jag varit som barn. För apropå debatten om kulturmännen, kan jag säga att det inte var helt lätt att som nittonåring komma i kontakt med dem. Nej, efter alltför många förslag som visade sig vara

något annat än vad de först presenterats som, insåg jag att den branschen kunde jag på intet sätt göra mig beroende av. Därför skaffade jag mig försörjning på annat håll och förpassade skrivandet av noveller och dikter till fritiden. Men nu var det ju inte det Jane Morén bad mig skriva om här, utan om hur det kan vara att sitta i Kavallahuset och skriva.

Den första gången jag åkte dit, var jag laddad med ohyggligt många pennor, en hel hög med anteckningsböcker, fem usb-minnen, dator och en stor ryggsäck med oro. Inte inför skrivandet, men inför att bo i det där främmande huset, att tappa bort pengarna (en ständig oro), att bli sjuk (en annan ständig oro), att känna mig ensam och ångestfylld, att det skulle vara ett himla liv så att jag inte fick lugn och ro.

Inget besannades.

Men den där första gången var på annat sätt mycket märklig. Så fort jag kom in i huset, såg jag vid entrén ett foto som fick mig att förstå att det fanns ett samband mellan Kavallahuset som jag kommit till och min egen och min mammas historia, samt dessutom till mitt pågående manus. Så här skrev jag några veckor senare i min blogg:

*Nu börjar mina veckor i Kavallahuset gå mot sitt slut. Det har varit fantastiskt att skriva i detta vackra och rofyllda hus. Men hur kunde den här långa tiden gå så fort? Jag ville skriva fler ord, simma än mer och äta fler druvor medan jag ser ut över horisonten.*

*Allt hänger samman, det skriver jag ständigt om. Och vad ska jag då säga om den tobaksrök som vilat över denna vistelse? Jag kom till Grekland, med en berättelse i datorn som handlar om när jag en sommar arbetade på Tobaksmonopolet i Härnösand. Samma Tobaksmonopol, som min mamma ofta pratade om, där hon långt tidigare varit lycklig arbeterska under många år. Och så kom jag då till stipendiebostaden i Grekland och upptäckte något jag inte hade haft en aning om, nämligen att detta hus 1936 byggdes av just Svenska Tobaksmonopolet som bostad åt dess disponent och högre tjänstemän.*

*En av kvällarna läste jag ett utdrag ur det jag nu skriver, för de andra gästerna i huset och dagen efter var vi till Tobaksmuseet i Kavalla. Då blev alltsammans än mer påtagligt.*

*Hur kunde det komma sig att jag skulle just till denna tobaksstad, detta hus, när jag skriver om Tobaksmonopolet? Tobaksmonopolet vad vill du mig?*

*"Nä nu är det för mycket", skulle mamma ha sagt. "Tänk på att efter solsken kommer regn! Fast egentligen är det ju inte mer än rätt", skulle hon också ha sagt. "Men disponenten! Bor du i disponentens bostad! Det här måste jag ralla för Gun och*

*Den första gången jag åkte dit, var jag laddad med ohyggligt många pennor, en hel hög med anteckningsböcker, fem usb-minnen, dator och en stor ryggsäck med oro.*

*Ingeborg! Men dom kommer inte att tro mig! Kan du skriva ned vad det var det hette där du bor? Och bor du där alldeles gratis? I disponentens bostad! Nä sanna mina ord det kunde man väl aldrig tro när man stod där vid maskinen att du skulle bo i disponentens hus!"*

*Nää mamma, det kunde inte heller jag tro.*

**JAG HAR NU** varit tillbaka ytterligare två gånger. En skrivbok med röda textilpärmor har alla tre gångerna funnits med och i den boken har jag skrivit ned ett eget schema. Den första gången, gjorde jag det för att tygla den där eländiga oron, de andra gångerna därför att jag upptäckt att schemat hjälper mig att vara disciplinerad, men inte överambitiös. På min axel sitter inte bara Jante, utan en hel hopper människor som säger att jag inte gjort tillräckligt mycket, att jag orkar mer, mer, mer! Spotta i nävarna och bit ihop, det har kvinnorna i min släkt varit mycket bra på.

Varje dag prickar jag därför av att jag gjort det jag enligt schemat ska göra och säger sedan till mig själv att jag ska vara nöjd. Det gäller att överrösta de andra rösterna. Att hitta tekniker för att bemästra sina demoner, och för att sköta sin kropp. Lika duktiga som vi varit på att kämpa, lika dåliga har vi varit på att ta hänsyn till vad kropp och själ orkar.

Två timmars skrivande på morgonen, står först på mitt schema. Kyrkklockorna klingar vackert varje morgon halv åtta, då sätter jag mig vid datorn och hamrar vilt på tangenterna. Denna pekfingervals vållar mig tyvärr bekymmer, då den innebär att jag nöter ut bokstäverna. På den här datorn ligger n, t och r pyrt till och på min gamla dator har tre tangenter helt försvunnit, några andra är oläsliga.

Jag skriver snabbt och mycket, sållar inte bort, censurerar mig inte men kliver efter en timme upp och stretchar. Ett långt program tillsammans med *Tankar för dagen*, ibland *Radiopsykologen*, morgonandakten, en pod eller något gammalt *Sommar*-program.

Sedan en timme till vid datorn och därefter vill jag verkligen sitta kvar för då är jag ju igång. Men jag vet tyvärr vad



Soudiko spiti, det svenska huset, Kavallahuset är ett gästhem i staden Kavalla vid Egeiska havet i Grekland. Det har elva rum för självhushåll och håller öppet mellan mars och november för forskare och kulturarbetare. Huset i funkisstil byggdes 1936 och har fungerat som gästhem sedan 1964.

Stipendier för vistelse i Kavallahuset kan sökas av medlemmar i Sveriges Författarförbund, Svenska Fotografers Förbund och Föreningen Svenska Tecknare. Ansökan sker genom respektive organisation.

Det går också bra att boka rum: [www.ny.athenvannerna.se.athenvannerna.se/kavalla/kavalla](http://www.ny.athenvannerna.se.athenvannerna.se/kavalla/kavalla)

För fler gästhem se Författarförbundet: [www.forfattarforbundet.se/stipendier](http://www.forfattarforbundet.se/stipendier)



Nä nu är det för mycket,  
skulle mamma ha sagt.  
Bor du i disponentens bostad!  
Det här måste jag ralla  
för Gun och Ingeborg!

min kropp säger nästa dag om jag sitter längre, så jag tvingar mig till sen frukost och långpromenad. Under promenaderna följer dock romanfigurerna med, leker kurragömma i mitt huvud och lockar inte sällan in en helt ny situation eller en ny person. Jag försöker ofta mota bort dem, men det går sällan.

Vill det sig väl, det vill säga att det är någorlunda varmt, går promenaden ned till havet. Jag är den där sorten som simmar så fort jag får ett tillfälle. I Mälaren här hemma, i det 14-gradiga vattnet i havsviken där vi bor på somrarna, på badhus eller i isvakar.

Hamnar jag på det första badet nära staden pratar jag med greker. Eller rättare sagt de pratar med mig. Självt kan jag ungefär säga hej, tack, varsågod men det räcker för att de ska bli mycket välvilligt inställda och vi pratar vidare på någon slags rotväliska där jag antagligen oftast säger god dag yxskaft. Vid ett tillfälle nu i höstas, gick jag in i en taxi och sa *Yasou Kalimera efcharisto*. Han bara tittade på mig och upprepade *Kalimera*. *Kalimera* sa jag igen lite högre och mycket bestämt. *Kalimera*? Ja så där fortsatte vi tills jag insåg att jag sagt *Hej God dag tack*, när jag menat *hej, jag vill åka till Kalamitsa tack*.

Behöver jag säga att när jag är inne i en skivarperiod blir jag emellanåt rejält förvirrad? För att nu inte tala om vad min omgivning blir.

Men hur förvirrad jag än kan vara finns alltid en liten anteckningsbok och penna med. Där på stranden, trottoaren eller restaurangen korsar meningarna varandra och jag skriver smått, smått så att papperen inte ska ta slut.

Tillbaka efter min utflykt återgår jag till datorn, läser genom vad jag skrev på morgonen och igår, för att sedan kunna rätta och skriva om. Det tar sin tid, för jag skriver om många gånger. Klipper, klistrar, rensar, strukturerar och formulerar om. Igen och igen.

Någon gång där under eftermiddagen mediterar jag också, endera på mitt rum eller i kyrkan mitt emot Kavallahuset. Jag försöker hålla mig till den lilla kyrkan där, eftersom jag ett annat år mediterade i den stora kyrkan nere i Kavalla stad och inte märkte när de stängde den. När jag upptäckte

att alla dörrar var låsta, ropade jag och ropade, promenerade runt och funderade över var det skulle vara minst hårt att sova. Då kom till slut en mycket förvånad kyrkans man, han gestikulerade och pratade länge utan att jag förstod mer än hans mycket höjda ögonbryn och uppspärade ögon, men ut kom jag. I den mindre kyrkan intill huset, håller däremot den ständigt rökande vaktmästaren reda på mig, viftar in eller ut mig, låter mig stanna en extra stund om jag ser ut att behöva det. Så ja, det känns tryggare.

Jag mediterar för att klarna mitt sinne och mitt medvetande och låta oron få vila. En daglig rutin som är lika viktig för mig som att röra på mig. Det hjälper mig inte minst att sortera ut vad som är mitt problem och andras, vad jag behöver oro mig för och vad jag ska släppa, vad som är viktigt och vad som egentligen inte är viktigt alls.

Jag tror på att lära av historien, min och andras, att göra mitt yttersta för att inte upprepa gamla destruktiva familjemönster eller andra roller och mönster. Det som hjälper mig med det, är både meditation och att ägna en liten stund varje dag åt reflekterande dagboksskrivande, så till eftermiddagskaffet på terrassen får det sin tid.

Men sedan får jag äntligen skriva på mitt manus igen!

Har jag tur är det framemot kvällen en kulturfest, där jag eller någon annan berättar om vad vi jobbar med, innan vi har knytnäs. Andra kvällar är jag helt slut och kryper tidigt ned under täcket, nöjd med att jag fått pricka av alla punkterna på schemat. En del dagar innebär det att berättelsen levtt sitt eget liv och att jag storögt sitter och undrar var allt det där kom ifrån. Andra dagar innebär det att jag raderat mycket mer än vad jag skrivit eller att jag läst och tycker att allt jag skrivit är både uruselt och meningslöst. Det är då det är extra bra att kika i den röda boken. Jag har gjort det jag ska, även om resultatet inte blev vad jag ville.

**JAG PRATAR OFTA** med min mamma när jag är borta och skriver och allra mest gör jag det i Kavalla. Vi pratar om ditt och datt, precis som vi gjorde medan hon levde. Om att hennes favoritfrukt druvor växer i trädgården, om att städerskans dotter kom hit till herrskapsfolkets villa och om att radion en dag spelade hennes favoritsång, *Min lilla stad* med Gunnar Wiklund.

Så fick hon ändå komma hit, till disponentens villa.

Jag bär min historia med mig varthän jag går. **K**

---

**Doris Dahlin**, har gett ut fyra fackböcker och fem skönlitterära böcker, nu senast romanen *Himlen bar inga moln* på Ordfront förlag. Mer finns att läsa på [www.dorisdahlin.se](http://www.dorisdahlin.se)